

בש"פ 9487/17 - מדינת ישראל נגד מג'ד עסאלה

בבית המשפט העליון

בש"פ 9487/17

לפני: כבוד השופטת י' וילנר

העוררת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: מג'ד עסאלה

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט א' פורת) במ"ת 10105-08-17 שניתנה ביום 4.12.2017

בשם העוררת: עו"ד נעימה חנאווי-כראם

בשם המשיב: עו"ד תמי אולמן; עו"ד שאדי סרוג'י

החלטה

1. לפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (להלן: חוק המעצרים) על החלטתו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט א' פורת) במ"ת 10105-08-17 שניתנה ביום 4.12.2017 ובגדרה נקבע כי המשיב יועבר למעצר בפיקוח אלקטרוני.

עמוד 1

2. ביום 6.8.2017 הוגש כתב אישום נגד המשיב המייחס לו עבירות של רצח וניסיון לרצח. מכתב האישום עולה כי בין משפחת המשיב לבין משפחת המנוח התגלע סכסוך ובחודש פברואר 2017 אירע עימות אלים ביניהן, במהלכו נפגע אביו של המשיב ונגרם לו שבר בידו. בהמשך לכך, ביום 14.7.2017 נסעו המנוח ושניים נוספים מבני משפחתו בכביש 7955 (להלן: הנפגעים). בשלב מסוים, עצרו הנפגעים בצד הכביש, חצו את הכביש, נעמדו בצמוד למעקה בטיחות אשר מעבר לו מצוי מדרון ובו עצים וסלעים והשקיפו מטה אל עבר בתי מגורים השייכים למשפחתם ומצויים בשלבי בנייה.

3. המשיב נסע אף הוא באותו כביש והבחין בנפגעים כשהם עומדים בצמוד למעקה. בשלב זה, כך על-פי כתב האישום, גמלה בלבו של המשיב החלטה לפגוע בנפגעים באמצעות רכבו ולגרום למותם, וזאת על רקע הסכסוך שבי שתי המשפחות. לשם כך, נסע המשיב עד לצומת הבאה, ביצע סיבוב פרסה ונסע בחזרה במהירות לכיוון הנפגעים. כשהגיע למקום בו עמדו הנפגעים, הסיט המשיב את רכבו ימינה ופגע בעוצמה במנוח ובבן משפחתו (להלן: סאמר). כתוצאה מכך, השניים נהדפו ונזרקו אל מעבר למעקה הבטיחות לכיוון המדרון. בן המשפחה הנוסף של המנוח שהספיק להבחין במשיב בטרם הפגיעה קפץ מעל המעקה וניצל מפגיעת הרכב. מיד לאחר הפגיעה המשיב נמלט מהמקום מבלי שעצר להזעיק עזרה.

4. כתוצאה ממעשיו של המשיב נחבל המנוח באופן קשה בראשו ומותו נקבע במקום האירוע. סאמר סבל ממספר שברים באגן ומקרע בטחול ועד ליום הגשת כתב האישום טרם שוחרר מבית החולים.

5. המשיב נעצר ביום 16.7.2017. עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשת המדינה למעצר המשיב עד תום ההליכים נגדו. בבקשה פורטו הראיות לכאורה נגד המשיב ונטען כי קיימות בעניינו עילות המעצר בגין מסוכנותו ובגין החשש מפני שיבוש הליכי משפט והימלטות מן הדין.

6. ביום 3.9.2017, ולאחר שנשמעו טענות הצדדים בענין קיומן של ראיות לכאורה, קבע בית המשפט המחוזי (כב' השופטת ב' טאובר) כי קיימת תשתית ראיתית לכאורית מספקת לשלב זה של ההליך להוכחת אשמת המשיב בעבירות שיוחסו לו באופן המקיים עילת מעצר בגין מסוכנות. כן נקבע כי טענות באת כוחו של המשיב בדבר העדר הוכחה להתגבשות "כוונת הקטילה" תתבררנה בהליך העיקרי ולא בשלב הדיון בקיומן של ראיות לכאורה. מכל מקום, כך נקבע, אף אם יתקבלו טענות המשיב לנסיבות האירוע, לחששו מן הנפגעים ולמצבו הנפשי בעת ביצוע הדריסה, עולה כי לכל הפחות הראיות מצביעות על עבירת הריגה ברף הגבוה שלה. לצד זאת, צוין כי המשיב צעיר, כי הוא ניהל אורח חיים נורמטיבי וכי הוא נעדר עבר פלילי. נוכח האמור, ובהתאם לכלל לפיו על בית המשפט הדין במעצרו של נאשם עד תום ההליכים לבחון האם קיימת חלופת מעצר הולמת, הורה בית המשפט המחוזי לשירות המבחן להגיש תסקיר מעצר בעניינו של המשיב. צוין כי עצם ההוראה על הכנת תסקיר בעניינו אינה צריכה לעורר אצל המשיב ציפייה לשחרורו ממעצר. כן צוין כי לאחר שיעמדו בפני בית המשפט מכלול הנתונים הנוגעים למסוכנותו של המשיב ולחשש מפני שיבוש הליכים והימלטות מאימת הדין, ייקבע האם על אף חומרתם הרבה של המעשים המיוחסים למשיב, ניתן להורות על חלופת מעצר.

7. בהמשך לכך, ביום 24.10.2017 הוגש תסקיר מעצר בעניינו של המשיב (להלן: התסקיר). התרשמות שירות עמוד 2

המבחן הייתה כי למשיב יש נטייה להתנהגות אימפולסיבית כאשר הוא מצוי בקונפליקט עם סביבתו. כן צוין כי במצבים הנחווים על-ידי המשיב כמאיימים וכמלחיצים, הפוגעים בכבודו ובכבוד משפחתו, הוא עלול להגיב בצורה תוקפנית, ללא הפעלת שיקול דעת מעמיק. משכך, ונוכח נסיבות מעצרו, הסכסוך בין המשפחות במקום מגוריו, העדר מודעות להשלכות מעשיו במצבים הנחווים על-ידו כמאיימים תוך טשטוש גבולות וכן נוכח העמדה שהציג בפני שירות המבחן ביחס לנסיבות מעצרו - עמדת שירות המבחן היא כי לא ניתן לשלול סיכון גבוה להישנות התנהגות פורצת גבולות החוק.

בתסקיר נבחנה אף החלופה שהוצעה על-ידי המשיב לפיה הוא ישהה במעצר בפיקוח אלקטרוני בדירה שכורה הרחק ממקום מגוריו, במקום בו מתגוררת כיום משפחתו, ובפיקוחם של הוריו, שני דודיו ובן דודו. הערכת שירות המבחן הייתה כי המפקחים המוצעים מציגים עמדה נחרצת לגבי יכולתם לפקח על המשיב ומודעים למצב המשפטי המורכב ולהשלכות האירוע במישור החברתי. לצד זאת, צוין כי מעורבותו של האב באירועים הקשורים לאישומים נגד המשיב מונעת ממנו לשמש כמפקח על בנו. בסופו של דבר, מסקנת שירות המבחן הייתה כי אין להמליץ על שחרורו של המשיב לחלופת מעצר. צוין כי בשל ההערכה לפיה לא ניתן לשלול סיכון גבוה להישנות התנהגות פורצת החוק מצד של המשיב, ובהיעדר השלמת הליך הסולחה בין הצדדים, שחרורו של המשיב לחלופת מעצר או מעצרו באיזוק אלקטרוני בשלב זה עלול ליצור מצבי סיכון פוטנציאליים עבורו, עבור בני משפחתו ועבור משפחת המנוח.

8. עם קבלת תסקיר המעצר, נקבע המשך הדיון בבקשת המעצר ליום 29.10.2017 בפני השופט א' פורת, ובסופו נקבע כי באי-כוח המשיב יציעו חלופת מעצר אחרת, וכי שירות המבחן יכין תסקיר משלים. כן נקבע כי שירות המבחן יעשה מאמץ לשוחח עם בני משפחת המנוח כדי לקבל את עמדתם וכי תיבחן גם אפשרות קיומה של סולחה סופית בין המשפחות.

9. בתסקיר משלים מיום 16.11.2017 (להלן: התסקיר המשלים) צוין כי לא עלה בידי שירות המבחן ליצור קשר עם בני משפחת המנוח, אך התברר כי בין המשפחות התחיל הליך עריכת הסכם סולחה ובשלב זה נחתם הסכם "הודנה" לפיו שני הצדדים מתחייבים להימנע מפרובוקציות והתנהגות פוגענית. אשר לחלופת המעצר הנוספת שהוצעה, צוין כי יש בה כדי להרחיק את המשיב ממקום מגוריו משפחת המנוח, אך חלק מהמפקחים לא יוכלו לפקח על המשיב כראוי בשל מקום מגוריהם או בשל היכרותם השטחית עם המשיב והעדר מודעות לנסיבות מעצרו. שירות המבחן שב על מסקנתו לפיה הוא אינו ממליץ על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני.

ביום 20.11.2017 התקיים דיון נוסף בבית המשפט המחוזי, ובו נחקרו המפקחים שנבחנו על-ידי שירות המבחן במסגרת עריכת התסקיר המשלים.

10. ביום 4.12.2017 ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי (כב' השופט א' פורת) בבקשת המעצר, ובגדרה נקבע כי המשיב יעצר בפיקוח אלקטרוני עד תום ההליכים נגדו. בהחלטה צוין בית המשפט המחוזי כי עיון בתיק הראיות מעורר ספקות בדבר קיומה של כוונה מיוחדת להמית. נקבע כי המפגש האקראי בין הנפגעים לבין המשיב, בלא שקדמו לו כל גילויי דעה לפיהם בדעת המשיב להמית את הנפגעים, כמו גם העובדה שגילויי דעה מסוג זה לא נשמעו לאחר האירוע, יקשו על הוכחת היסוד הנפשי של עבירות הרצח והניסיון לרצח. בית המשפט המחוזי קבע כי הוא נוטה לדעה כי חומר הראיות מקים תשתית ראייתית לכאורית לביסוס עבירת ההריגה. קביעה זו בצירוף נסיבותיו האישיות של המשיב - צעיר בן 20, נעדר עבר פלילי - הובילו את בית המשפט המחוזי למסקנה כי ניתן לאיין את המסוכנות הנשקפת מן המשיב גם על-ידי מעצר בפיקוח אלקטרוני. בית המשפט המחוזי צוין כי מקום המעצר בפיקוח אלקטרוני שהוצע מרוחק ממקום

האירוע וממשפחת הנפגעים, וכי התרשם שהמפקחים המוצעים מבינים את משימת הפיקוח ולא יימנעו מדיווח על הפרת תנאי המעצר. בית המשפט המחוזי הורה על הפקדת ערבויות והתחייבות עצמית מטעם המשיב והמפקחים ועל תנאים נוספים, וכן התיר "חלונות התאווררות" מידי יום.

על החלטה זו נסב הערר דנן.

הערר דנן

11. לטענת המדינה, המעשים המיוחסים למשיב מעידים על מסוכנות אינהרנטית ברמה גבוהה מאוד, והתסקירים שהוגשו בעניינו עמדו אף הם על כך. כן נטען כי "הסכם ההודנה" שנחתם בין המשפחות אשר תוקפו הוא עד ליום 31.12.2017 מעיד אך על "הפסקת אש" ואין בכך לשלול הסלמה ואפשרות שהסכסוך יפרוץ מחדש.

המדינה מוסיפה כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו בעניין "כוונת הקטילה", באשר היא אינה נלמדת אך מדברי הנאשם בעבירת ההמתה, אלא גם ממעשיו. המדינה אף מפנה להחלטת השופטת טאובר בה נקבע כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית להוכחת אשמת המשיב בעבירות המיוחסות לו, ולא היה מקום לסטות מקביעות אלה.

בנוסף לכך, נטען כי בית המשפט המחוזי לא פירט מהם הטעמים המיוחדים המצדיקים את העברתו של המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני, וזאת חרף העובדה שקיימת חזקת מסוכנות סטטוטורית בעניינו. כן נטען כי בית המשפט לא פירט מהם הטעמים הנכבדים בגינם סטה מהמלצותיו השליליות של שירות המבחן. לבסוף, המדינה סומכת את ידיה על עמדת שירות המבחן כפי שהוצגה בתסקיר המשלים לפיה המפקחים המוצעים אינם מתאימים למשימת הפיקוח על המשיב.

למעלה מן הצורך, הוסיפה המדינה כי אף אם ייקבע כי המשיב יועבר למעצר בפיקוח אלקטרוני, אין לאפשר לו לצאת ל"חלונות התאווררות".

12. בדיון שנערך לפניי ביום 5.12.2017 טענה באת כוח המשיב כי דין הערר להידחות. באת-כוח המשיב סמכה ידיה על החלטתו של בית המשפט המחוזי והוסיפה כי לעתים קרובות מחכים לתום ההליך המשפטי ותוצאתו כדי לחתום על הסכם סולחה סופי. כן נטען כי עורכי הדין המייצגים את המנוח לא התנגדו להעברת המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני וכי המשפחות מכבדות את הסכם ההודנה שנחתם.

באת-כוח המשיב הוסיפה כי קשה ללמוד מהתסקירים שהוגשו בעניינו של המשיב על מסוכנותו, וחזרה על גרסת המשיב לפיה הוא ראה את הנפגעים עם אקדחים שלופים בטרם פגע בהם, ולא התכוון להמיתם. הודגש כי המעשים המיוחסים למשיב אירעו כחמישה חודשים לאחר הפגיעה באביו וכי הוא לא מודה כי הוא ביצע את העבירות המיוחסות לו.

עוד נטען כי בית המשפט המחוזי התרשם מהמפקחים המוצעים וקבע כי הם מתאימים למשימת הפיקוח. צוין כי ההליך העיקרי בעניינו של המשיב עוד צפוי להימשך זמן רב, וגם משום כך יש להורות על מעצרו בפיקוח אלקטרוני.

עם תום הדיון הוריתי על הארכת מעצרו של המשיב עד למתן החלטה אחרת.

דיון והכרעה

13. לאחר העיון בערר ובחינת הטענות שהעלו הצדדים בדיון שנערך לפניי הגעתי למסקנה כי דין הערר להתקבל.

נקודת המוצא לדיון בבקשות מעצר עד תום ההליכים היא ההוראה הקבועה בסעיף 21(ב) לחוק המעצרים, הקובעת כי אין לעצור נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו אלא אם ישנן ראיות לכאורה להוכחת אשמתו בעבירות המיוחסות לו, ואם אין בנמצא חלופת מעצר הולמת שבכוחה לאיין את המסוכנות.

14. בענייננו כאמור, בית המשפט המחוזי (השופט ב' טאובר) קבע בהחלטה מיום 3.9.2017, לאחר שסקר את כל הראיות בתיק לרבות ההודעות שנגבו, ממצאי הזירה, פגיעות המנוח וסאמר, הנזקים שנמצאו ברכב בו נהג המשיב, קיומו של מניע על רקע מתיחות קשה שקיימת בין משפחת המשיב ומשפחת הנפגעים, וכן התנהלות המשיב לאחר המעשה - כי כל אלה מהווים תשתית ראיתית לכאורית מספקת להוכחת אשמתו של המשיב בעבירות שיוחסו לו. עוד קבע בית המשפט המחוזי כי אין בקשיים הלכאוריים עליהם הצביעה באת-כוח המשיב, אשר יתבררו במהלך ניהול המשפט, כדי לפגום בשלב זה בתשתית הראיתית הלכאורית המספקת לצורך קיומה של עילת מעצר.

לעומת זאת, בהחלטת המשך שניתנה על ידי השופט א' פורת, היא ההחלטה מושא ערר זה, קבע בית המשפט כי לדעתו קיימים ספקות בדבר הראיות התומכות ביסוד הכוונה המיוחדת להמית הנדרשת בעבירות הרצח והניסיון לה, וכי חומר הראיות מקים תשתית ראיתית לכאורית לאישומים שעניינם הריגה בלבד. בשל כך, בין ביתר, קבע בית המשפט המחוזי כי מסוכנותו של המשיב ניתנת לאיין בחלופת מעצר.

15. לדידי, בשלב הזה של הדיון - שלב המעצר - יש להסתפק בכך שקיימת תשתית ראיתית לכאורית להרשעה באחריות להמתת המנוח, בין אם ההמתה באה בגדרי עבירת הרצח ובין אם בגדרי עבירת ההריגה (המצויה במקרה שלפנינו ברף הגבוה של העבירה) (ראו: בש"פ 4972/97 מאיר נגד מדינת ישראל (22.8.1997)). לפיכך, בכל מקרה מקימים מעשיו של המשיב עילת מעצר מסוג מסוכנות.

16. עבירת הרצח המיוחסת למשיב מקימה נגדו חזקת מסוכנות סטטוטורית. נקבע לא אחת כי רק במקרים נדירים יוצאי דופן ניתן יהיה להסתפק בחלופת מעצר בעבירת הרצח כאמצעי לאיין המסוכנות. דברים דומים נקבעו אף בהתייחס לעבירות אלימות חמורות, ומקל וחומר הם חלים גם על עבירת ההריגה ברף הגבוה שלה (ראו: בש"פ 5506/09 מושאילוב נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (30.7.2009); בש"פ 139/10 מדינת ישראל נ' מנור (17.1.2010)). עם זאת, לעתים כדי לבחון האם עניינו של נאשם נכלל בגדר מקרים נדירים וחריגים אלו, יש לבחון את נסיבותיו הפרטניות. ולפיכך, בצדק, הפנה בית המשפט המחוזי את המשיב לקבלת תסקיר מעצר על מנת לבחון אפשרות של

חלופת מעצר מתאימה. ואולם, עיון בתסקיר ובתסקיר המשלים מעלה כי שירות המבחן לא בא בכל המלצה לגבי חלופת מעצר ראויה ואף המליץ לא להעביר את המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני בשלב זה. שירות המבחן עמד על הסיכון להישנות התנהגות פורצת גבולות בעיקר במצב הדברים הנוכחי בו טרם נחתם הסכם סולחה בין המשפחות וציין כי שחרורו של המשיב לחלופת מעצר או העברתו למעצר בפיקוח אלקטרוני עלולים לסכן אותו, את בני משפחתו ואת בני משפחת המנוח.

17. אכן, הלכה היא כי בית המשפט אינו כבול להמלצת שירות המבחן, אך הודגש בפסיקה כי ככלל בית המשפט לא יסטה מהמלצה שלילית של שירות המבחן אלא אם כן קיימים נימוקים כבדי משקל המצדיקים זאת (ראו: בש"פ 5013/12 צאנה נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (10.7.2012); בש"פ 3081/15 מדינת ישראל נ' רגבי, פסקה 8 (7.5.2015)). איני סבורה כי מתקיימים במקרה זה שיקולים כבדים המצדיקים לסטות מהמלצת שירות המבחן. לפיכך, לא היה מקום להורות על העברת המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני באופן המנוגד להמלצת שירות המבחן כפי שבאה לידי ביטוי בשני התסקירים שהגיש.

18. לא נעלמה מעיני הודעת באת-כוח המשיב מיום 6.12.2017 אליה צורף מכתב מטעם ועדת הסולחה על-פיו הוועדה עומלת על עריכת הסכם סולחה בין הצדדים ואף עומדת להאריך את תוקף הסכם ההודנה בהסכמת משפחת המשיב ומשפחת המנוח. ואולם, כל עוד לא נחתם הסכם סולחה, המלצת שירות המבחן עומדת בעינה, ועל-פיה קיים סיכון של ממש למשיב, למשפחתו ולבני משפחת המנוח לו יועבר המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני. יש לציין את המובן מאליו, והוא כי ככל שישתנו הנסיבות ובין היתר, ייחתם הסכם סולחה בין המשפחות, יוכל המשיב להגיש בקשה לעיון חוזר בעניין מעצרו, ובית המשפט יבחן בין יתר שיקוליו את שינוי הנסיבות והשפעתו על המסוכנות הנשקפת מהמשיב ולמשיב עצמו (על כך שבעת בחינת המשך מעצרו של נאשם יש לשקול גם סכנה לנאשם עצמו ראו: בש"פ 4842/16 מדינת ישראל נ' חסארמה, פסקה 9 (19.6.2016)).

19. סוף דבר: הערר מתקבל, והחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 4.12.2017 מבוטלת. המשיב יוותר במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

ניתנה היום, י"ט בכסלו התשע"ח (7.12.2017).

ש ו פ ט ת